

Nacionalni zakon ne može retroaktivnim, općim i automatskim pravilom propisati ništetnost ugovora o kreditu sklopljenih sa stranim vjerovnicima koji nisu imali odobrenje za pružanje usluga kreditiranja u toj državi članici

Nadležnost nacionalnog suda za utvrđivanje potrošačkog svojstva korisnika dvonamjenskog kredita

Hrvatska državljanka Anica Milivojević sklopila je 2007. s društvom Raiffeisenbank, sa sjedištem u Austriji, ugovor o jednokratnom kreditu na iznos od 47 000 eura radi izvođenja radova obnove u svojem domu, konkretnije, kako bi u njemu uredila apartmane za iznajmljivanje. Zajam je ugovoren uz pomoć posrednika s boravištem u Hrvatskoj, a sadržavao je ugovornu odredbu o alternativnoj prorogaciji nadležnosti u korist austrijskih ili hrvatskih sudova. Radi osiguranja povrata zajma A. Milivojević potpisala je i založnu izjavu sastavljenu radi osnivanja hipoteke na temelju tog ugovora, koja je zatim upisana u hrvatske zemljišne knjige.

A. Milivojević podnijela je 2015. tužbu pred Općinskim sudom u Rijeci, Hrvatska, protiv društva Raiffeisenbank radi utvrđenja ništetnosti ugovora o kreditu i založne izjave te radi brisanja hipoteke iz zemljišnih knjiga. Društvo Raiffeisenbank tvrdi da je taj ugovor sklopljen u Austriji, a A. Milivojević navodi da je on sklopljen u Hrvatskoj.

Dana 14. srpnja 2017. stupio je na snagu nacionalni zakon kojim se propisuje retroaktivna ništetnost ugovora o kreditu sklopljenih u Hrvatskoj sa stranim vjerovnicima koji ne raspolažu propisanim odobrenjima ili suglasnostima hrvatskih tijela, a koji bi mogao biti primjenjiv na glavni postupak. Općinski sud u Rijeci smatra, s jedne strane, da bi predmetni ugovor mogao biti proglašen ništetnim ako se utvrdi da je sklopljen u Hrvatskoj i, s druge strane, da se tim propisom može povrijediti sloboda pružanja financijskih usluga društva Raiffeisenbank. On u biti pita Sud je li to protivno slobodnom pružanju usluga na unutarnjem tržištu Unije te postavlja pitanja o različitim aspektima u vezi s njegovom međunarodnom nadležnošću za odlučivanje u glavnom postupku s obzirom na odredbe Uredbe o sudskoj nadležnosti¹. Također pita može li se predmetni ugovor smatrati „potrošačkim ugovorom” te je li glavni postupak obuhvaćen pravilima o isključivoj nadležnosti u području stvarnih prava na nekretninama.

U svojoj današnjoj presudi Sud se proglašava nadležnim za razmatranje usklađenosti Zakona od 14. srpnja 2017. sa slobodnim pružanjem usluga. Iako u tom pogledu Hrvatska tvrdi da se pravo Unije ne primjenjuje na predmetni ugovor jer je on sklopljen prije datuma pristupanja Hrvatske Uniji, taj se argument ne može prihvatiti jer ugovor nastavlja proizvoditi učinke i nakon tog datuma. Usto, kao što to proizlazi iz Ugovora o pristupanju Hrvatske, odredbe izvornih Ugovora obvezujuće su za Hrvatsku od dana njezina pristupanja pa se stoga one primjenjuju na buduće učinke situacija nastalih prije tog pristupanja.

Nadalje, Sud u pogledu slobodnog pružanja usluga podsjeća da se tim načelom zahtijeva uklanjanje svake diskriminacije prema pružatelju usluga s poslovnim nastanom u drugoj državi članici na osnovi njegove državne pripadnosti kao i ukidanje svakog ograničenja kad je ono takve

¹ Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. i ispravci SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.)

prirode da zabranjuje, otežava ili čini manje privlačnima djelatnosti pružatelja usluga koji ima poslovni nastan u drugoj državi članici.

Sud primjećuje da je hrvatskim pravnim poretkom ništetnost ugovora o kreditu sklopljenih s neovlaštenim vjerovnicima istodobno propisana Zakonom od 14. srpnja 2017. i Zakonom od 30. rujna 2015. o potrošačkom kreditiranju. Utvrđujući da je u razdoblju od 1. srpnja 2013., odnosno od datuma pristupanja Hrvatske Uniji, do 30. rujna 2015. navedena ništetnost djelovala isključivo na ugovore o kreditu sklopljene s neovlaštenim vjerovnicima koji imaju sjedište izvan Hrvatske, Sud smatra da su u tom razdoblju hrvatskim pravom izravno diskriminirani vjerovnici s poslovnim nastanom izvan Hrvatske. Budući da je nakon tog datuma uređenje ništetnosti bilo jednako primjenjivo na sve neovlaštene vjerovnike, Zakonom od 14. srpnja 2017. ograničava se ostvarivanje slobodnog pružanja usluga.

Sud zatim razmatra može li se u pogledu razdoblja od 1. srpnja 2013. do 30. rujna 2015. nacionalni zakon opravdati razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja te navodi da pozivanje na takvo opravdanje pretpostavlja postojanje stvarne i dovoljno ozbiljne opasnosti koja utječe na temeljni interes društva, pri čemu razmatranja gospodarske prirode ne mogu opravdati odstupanje od slobodnog pružanja usluga.

U pogledu razdoblja u kojem je uređenje ništetnosti predmetnih ugovora o kreditu bilo jednako primjenjivo, Sud je smatrao da se njime ograničava slobodno pružanje usluga. Iako je Sud utvrdio da važni razlozi u općem interesu koji su istaknuti u ovom slučaju pripadaju razlozima koji su već priznati njegovom sudskom praksom, on je ipak zaključio da se tim uređenjem očito prekoračuje ono što je nužno za postizanje zadanih ciljeva.

Sud je u pogledu međunarodne nadležnosti podsjetio da je nadležnost sudova države članice na državnom području koje tuženik ima domicil opće načelo u sustavu Uredbe o sudskoj nadležnosti. Stoga se nacionalnim zakonodavstvom kojim se propisuju pravila o nadležnosti kojima se odstupa od tog općeg načela, a koja nisu propisana nekom drugom odredbom te uredbe, povređuje sustav uspostavljen tom uredbom.

U pogledu mogućnosti da se ugovor o kreditu – koji je dužnik sklopio radi izvođenja radova obnove nekretnine u kojoj živi u cilju, među ostalim, da u njoj pruža usluge turističkog smještaja – kvalificira „potrošačkim ugovorom” Sud je smatrao da se na dužnika mogu primjenjivati navedene odredbe samo ako je veza između navedenog ugovora i profesionalne djelatnosti tako slaba da je očito da se navedenim ugovorom u biti ostvaruju privatne svrhe, a što je na nacionalnom sudu da provjeri.

Naposlijetku, Sud je u pogledu zahtjeva za utvrđenje ništetnosti predmetnog ugovora i založne izjave o osnivanju hipoteke utvrdio da se oni temelje na obveznom pravu, na koje se može pozivati samo protiv društva Raiffeisenbank. Nasuprot tomu, u pogledu zahtjeva koji se odnosi na brisanje upisa hipoteke iz zemljišnih knjiga valja primijetiti da je hipoteka stvarno pravo koje proizvodi učinke *erga omnes* pa je taj zahtjev, dakle, obuhvaćen isključivom nadležnošću suda države članice u kojoj se nekretnina nalazi.

U tim okolnostima Sud zaključuje da se **pravu Unije² protivi nacionalno zakonodavstvo na temelju kojeg su ugovori o kreditu i na njima utemeljeni pravni poslovi retroaktivno ništetni od dana svojeg sklapanja ako su sklopljeni s vjerovnikom koji ima poslovni nastan u drugoj državi članici koja nije država članica primatelja usluge i koji ne raspolaže svim propisanim odobrenjima koja izdaju nadležna tijela te države članice.**

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da u okviru postupka koji se pred njima vodi upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

² Članak 56. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL 2016., C 202, str. 69.)

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) presude objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 4293

Snimke s objave presude nalaze se na „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106